

L'alba

El substantiu *alba* tant designa la primera claror del dia com el moment en què es produeix aquesta claror, és a dir, segons el Diccionari Fabra, "el moment en què la llum del sol comença d'emblanquir l'horitzó". Aquesta homonímia o duplicitat de significats d'un mateix nom és ben normal i la llengua ens en forneix molts casos anàlegs (per exemple, els noms de moltes institucions, que designen també els edificis o locals que ocupen); no sembla, per tant, que tingui cap fonament la indicació continguda en el *Diccionari de sinònims* de Manuel Franquesa, segons la qual *alba* designaria únicament l'hora de la primera claror del dia i caldria rebutjar la sinonímia entre *alba* i *albor*, nom, aquest darrer, que designa específicament la llum de l'alba. En canvi, si creiem que caldria fer la distinció entre *alba* i *aurora*, com també assenyala l'obra citada de Franquesa, car per *aurora* cal entendre la claror rogent que precedeix la sortida del sol i el moment en què surt el sol — amb un doble significat, doncs, anàleg al de *alba*.

En la llengua literària el substantiu *alba* és un mot molt usual — cosa d'altra banda ben natural, tenint en compte el seu significat. En el llenguatge popular, però, si més no en el que a nosaltres ens és familiar, el seu ús sembla reduir-se a les locucions adverbials *a trenc d'alba* i *a punta d'alba*; no recordem pas haver-lo sentit usar mai en el cas recte o com a acusatiu. De fet, el que segurament s'esdevé, és que hi ha una forta tendència a referir-se gairebé exclusivament a aquest moment precís del dia per mitjà d'una expressió adverbial: a més de les que ja hem indicat, hi ha, recollida al Fabra, *al rompent de l'alba* (no hi figura, en canvi, *a punta d'alba*, amb un exemple tan conegut com el de la cançó "Muntanyes del Canigó"). I, especialment, *a punta de dia*, que creiem que és avui la més usual, si més no en algunes zones del nostre domini lingüístic, així com les frases *quan comença a clarejar*, *quan es comença a fer clar*, etc. Notem que aquesta tendència a l'adverbialització és la mateixa que origina frases com *la terra és molt neta*, *A casa teva és lluny*, etc. Hi ha, però, el nom *matinada*, al qual el Fabra i l'Enciclopèdia atribueixen el significat que comentem, que si que s'usa en el cas recte: *La matinada va ser molt freda*. Tanmateix, creiem que el hom sol usar *matinada* designant un espai de temps de més durada que l'alba.